

Basilius etiam Magnus ad Libanium sophistam, qui jocans scripserat, omnem episcopum rem esse lucro valde intentam, salse et respondens ait: „Considera, o admirande, quis magis lucro intentus sit: nos, qui sic per epistolae tuae licentiam circumvallamus, aut sophistarum genus, quorum ars est eloquentiam vectigalem facere? Quis ex episcopis sermonibus tributum imposuit? Quis ex discipulis mercedem exegit? Vos estis, qui orationes venum proponitis, veluti dulciarium pistores mellitas placentas. Vides, quod etiam senem ad saltandum commovisti?“¹ Haec ille, docens non licere neque consuetum esse in ecclesia verbum Dei vendere sive usum potestatis docendi; sicut alibi docet, non posse vendi usum potestatis eligendi ministros. Sic enim ait in epistola ad episcopos sibi suffraganeos: „Rei, de qua scribo, turpitudine propterea quod omnino suspecta ac relata fuit, dolore animam meam implevit. Hactenus autem minime credibilis mihi visa fuit. Itaque has litteras, de ipsa conscius, sibi ipsi velut medelam suscipiat, non conscius autem, velut praeservativum, indifferens vero (quod opto, ne inter vos reperiat) velut contestationem. Quid autem est, quod dico? Ajunt aliqui, quosdam vestrum accipere pecunias ab iis, qui ordinantur, umbram autem obtendere per nomen pietatis. Hoc vero pejus est. Si quis enim malum cum praetextu boni facit, duplicata poena dignus est; propterea quod et non bonum operatur et utitur ad perficiendum peccatum ipso bono, ut ita dicam, cooperatore et auxiliario. Haec si ita se habent, de cetero ne fiant, sed corrigantur. Alioquin necesse est dicere ad accipientem argentum, quod dictum est ab apostolis ad eum, qui dare volebat, quo Spiritus Sancti accessionem emerit: „Pecunia tua tecum sit in perniciem.“² Levior enim et tolerabilior est, qui propter insectiam emere vult, quam qui vendit Dei donum. Venditio namque est, et quod tu gratis accepisti, si venum

¹ Epist. 318. (alias 155.) ad Libanium; Migne P. G. 32. 1091. 1092 cum alia versione.

² Act. 8. 20.

proposueris (velut qui satanae vendidisti), gratia privaberis. Cauponariam enim rebus spiritualibus superinducis, itemque ecclesiae ipsi, ubi creditum est nobis corpus et sanguis Christi. Haec sic fieri non oportet. Quae vero sit versutia, dicam. Putant se non peccare, propterea quod non ante sumunt, sed post ordinationem accipiunt. Accipere autem est quandoquaque tandem accipere. Adhortor igitur, ut hunc reddidit et accessum, imo potius adductionem in gehennam, reponatis, et ne, ubi manus talibus capturis inquinavistis, vos ipsos indignos ad magna mysteria perficienda faciatis. Ignoscite autem mihi. Primum velut qui non credam, deinde vero velut persuasus comminor. Si quis post hanc meam epistolam tale quid fecerit, ab his quidem, quae hic sunt, altariis secedet. Quaeret autem, ubi Dei donum venum exponens divendere possit.“¹ Et infra: „Ne igitur Christo idola praeferratis propter exiguam pecuniam, nec rursus Judam imitemini, ob quaestum rursus prodentes eum, qui semel pro nobis crucifixus est. Nam et ager et manus eorum, qui hos fructus suscipiunt, Hakeldama vocabuntur.“²

10. Athanasius consonat Basilio; nam in epistola quadam ad orthodoxos, postquam narravit Arianos mercari episcopi nomen et, potestate judicium fretos, se improbe ingerere, postquam dixit, ex hoc solvi ecclesiasticos canones gentesque ad blasphemandum impelli atque ad putandum, non divinis legibus neque secundum jura majorum, sed execrabilibus nundinis ac per vim ecclesiae praesules statui, post haec, inquam, et alia nonnulla subjungit: „Veruntamen quoque nos occidere quaerunt (de Arianis loquitur) nostrisque necessariis terribiles imminet, adeo ut omnes effugerint mortemque ab illis quotidie expectent; sed non ideo vos illorum improbitas perterrere debet, verum magis et ulcisci convenit et indignari in hujusmodi iniquitatis auctores. Si enim dum unum membrum patitur, compatiuntur et omnia membra, et juxta

¹ Epist. 53. (alias 76.); Migne P. G. 32, 396 s., ubi alia versio.

² Ibid. Migne 400.

beatum apostolum oportet flere cum fletibus,¹ affecta hujusmodi injuriis ecclesia et talia tantaque patiente, unusquisque ac si ipse patiatur vindex esse pro viribus studeat; communis namque salvator est, qui blasphematur ab ipsis, communesque omnium canones, qui ab ipsis conculcantur. . . Quocirca indignari nos convenit et graviter ferre, ne si ista negligitis, sensim in singulas ecclesias hujusmodi clades excurrat, jamque venalis fiat antistitis dignitas.²

Joannes Chrysostomus, exponens illud verbum Domini: „Gratis accepistis, gratis date,³ inter alia ait: „Nam ut ostendat, absque nobilitate morum nihil signa valere, utque in nullum fastum animi atque tumorem incidere: „Gratis accepistis“, inquit. Deinde ne pecuniarum cupiditate moveretur, intulit: „Gratis date“. Nam ne, quasi sua ipsorum potestate miracula facientes, inde superbirent: „Gratis“, dixit, „accepistis“; sic aliis quoque haec beneficia, quorum nullum potest condignum pretium inveniri, „gratis date“.⁴ Idem auctor alibi ait: „Templum autem Dei speluncam facit latronum, qui lucra terrena et illicita, non autem spiritualia in animarum salutem sectantur. Cultusque religionis eo modo non tam cultus Dei est, quam iniquae negotiationis occasio. Nam quotidie ingreditur Jesus in templum suum i. e. in sanctam ecclesiam et ejicit omnes vendentes gratiam Dei de ecclesia, episcopos, presbyteros, diaconos omnesque ecclesiasticos, nec non et laicos, quia unus criminis pariter habentur, pariter Dei dona vendentes et ementes; quare scriptum est: „Gratis accepistis, gratis date“. Columbas quoque vendentium cathedras evertit, ut, quod honor sacerdotalis debet auferri ab eis, doceret, qui pro terrena mercede opus Dei faciendum existimant.“⁵ Haec ille, asserens non

¹ Rom. 12, 15.

² Epistola encyclica ad episcopos n. 6; Migne P. G. 25, 235.

³ Mat. 10, 8.

⁴ In Mat. hom. 32. al. 33, n. 4; Migne P. G. 57, 382 (alia versio).

⁵ Opus imperfectum in Matthaeum Chrysostomo falso attributum hom. 38; Migne P. G. 56, 841.

licere opus Dei ob terrenam mercedem facere; quod plane facere convincitur, qui usum gratiae spiritualis vendit.

Tertullianus ait de sacerdotibus loquens: „Praesident probati quique seniores honorem istum non pretio, sed testimonio adepti; neque enim pretio illa res Dei constat.“¹

11. Hilarius ultra ea, quae adduximus superius,² quibus censet administrationem debere esse gratuitam muneris gratuiti, explicans, quid significet Dominus, quum aes in zonis ferre prohibet,³ ait: „Zona est ministerii apparatus et ad efficaciam operis praecinctio. Ergo ne quid in ministerio nostro venale sit, admonemur; neque hoc apostolatus nostri opus fiat auri, argenti aerisque possessio.“⁴ Haec ille, docens nihil pretii pro ministerio esse accipiendum. Quod et alibi asserit dicens: „Sed et sunt comedentes populum Dei, ut cibum panis, quibus, ut idem beatus apostolus ait, Deus venter est,⁵ qui ministerium deputant ad negotiationem, collationibus se plebis et muneribus ditando, dum convivia sub obtentu religionis sumptuosa sectantur, dum apothecas suas inutili religiosorum obsequio distendant; quum consuetudo ab apostolis necessariae hujus collationis ad diurnam tantum saeculo renuntiantium, aut per inopiam indigentium, alimoniam fuerit instituta. De quibus scriptum est:⁶ „Comedentes domos viduarum et oratione longa orantes.“⁷

Hieronymus: „Et quia semper dona spiritualia, si merces media sit, viliora fiunt, adjungitur avaritiae condemnatio: „Gratis accepistis, gratis date“, quasi dicat: Ego magister et Dominus absque pretio hoc vobis tribui, et vos sine pretio date, ne evangelii gratia corrumpatur.“⁸

12. Beda: „Qui autem sunt in templo Dei hodie, qui columbas vendunt, nisi qui in ecclesia pretium de impositione

¹ Apologet. c. 39; Migne P. L. 1, 469.

² Videlicet pag. 328. ³ Mat. 10, 9.

⁴ Commentar. in Mat., cap. 10, n. 5; Migne P. L. 9, 968.

⁵ Phil. 3, 19. ⁶ Mat. 23, 14.

⁷ In psalm. LIII. n. 13; Migne l. c. 351, 352.

⁸ Mat. 10, 8.

⁹ In evang. Mat. l. 1. c. 10; Migne P. L. 26, 62.

manus accipiunt? Per quam videlicet impositionem Spiritus Sanctus coelitus datur. Columba ergo venditur, quando manus impositio, per quam Spiritus Sanctus accipitur, ad pretium praebetur. Sed Redemptor noster cathedras vendentium columbas evertit, quia talium negotiatorum sacerdotium destruit. Hinc est, quod sacri canones simoniacam haeresim damnant et eos sacerdotio privati praecipiant, qui de largiendis ordinibus pretium quaerunt.⁴¹

Victor etiam episcopus in historia de persecutionibus Africae de Hunerico, ariano rege Vandalorum, ait: „Censet prius tyrannus jussione terribili, ut nemo in ejus palatio militaret neque publicas ageret actiones, nisi sese arianum fecisset. Quorum ingens numerus vigore invicto, ne fidem perderet, militiam temporalem abiecit. Quos postea domibus projectos omnique substantia expoliatos in insulas Siciliam et Sardiniam relegavit. Quin etiam statuere per totam Africae festinavit, ut nostrorum episcoporum defunctorum fiscus sibi substantiam vindicaret. Qui autem defuncto succedere poterat, non ante ordinaretur, nisi fisco regali quingentos solidos obtulisset. Sed hoc aedificium ubi construeret nisus est diabolus, statim illud destruere dignatus est Christus.“⁴²

13. Praeter hos et alios patres antiquos et omnes fere scholasticos doctores, qui in IV. sentent. dist. 25. haec fere tractant (sicut Thomas in variis locis, sed praesertim in II^a II^{ae} qu. 100. art. 3.), praeter hos, inquam, sunt in jure canonico innumera decreta, ex quibus deducitur, nullo modo licere vendere usum potestatis spiritualis. Quorum decretorum capita tantum recensere videmus. Quod ut ordine aliquo fiat, adnotandum est, gratiam seu potestatem spirituales circa haec fere decem versari. Aut enim docet, aut prophetat, aut signa facit, aut leges sacras condit, aut in eis dispensat, aut sacramenta ministrat, aut benedicit vel consecrat, aut eligit, aut ordinat ecclesiae ministros,

⁴¹ In Marci evangelium expositio, in cap 11; Migne P. L. 92, 246.

⁴² Victor Vitensis, De persecutione Vandolica l. 2. c. 7; Migne P. L. 58, 208.

aut eis officia vel beneficia distribuit vel in eis ministrare sinit. Et pro nullo horum actuum, qui vere omnes usus gratiae et potestatis spiritualis comprehendunt, licet juxta sacros canones pretium accipere.

Primo enim non licet vendere doctrinam C. I. q. 2. cap. Judices.¹ Secundo non licet vendere prophetiam, ut ex eodem capite constat. Tertio non licet vendere signa I. q. 1. c. Cito.² Quarto neque licet pretio sacras leges condere vel in eis dispensare, quia hoc ad doctrinam sacram spectat vel ad justitiam, quae vendi non debet. Quinto non licet vendere ministerium sacramentorum, quia hoc in genere prohibetur Extra De simonia c. Quum in ecclesia³ et I. q. 3. c. Si quis praebendas;⁴ in specie autem de baptismo prohibetur I. q. 1. c. Baptizandis,⁵ c. Quidquid,⁶ c. Dictum,⁷ c. Sunt nonnulli;⁸ de confirmatione vero I. q. 1. c. Baptizandis,⁹ c. Quidquid;¹⁰ de communionem autem I. q. 1. c. Nullus episcopus,¹¹ c. Dictum;¹² de absoluteione Extra De simonia c. Nemo;¹³ de matrimonio Extra De simonia c. Quum in ecclesia,¹⁴ c. Suam,¹⁵ c. Ad apostolicam;¹⁶ de ordine Extra De simonia c. In ordinando,¹⁷ c. Quum in ecclesia,¹⁸ c. Placuit,¹⁹ c. Quidquid,²⁰ c. Dictum,²¹ c. Ordinationis²² c. Sunt nonnulli,²³ c. De ordinationibus,²⁴ c. Pueri.²⁵ I. q. 2. c. Nullus abbas,²⁶ I. q. 3. c. Vendentes,²⁷ c. Non solum,²⁸ c. Si quis praebendas,²⁹ Sexto non licet vendere sacram benedictionem; nam id prohibetur de benedictione chrismatis Extra De simonia c. Ad nostram,³⁰ c. Ea quae,³¹ c. Non sa-

¹ C. 23 cuius initium potius est *Duces*.

² C. 16.

³ C. 9 (V. 3).

⁴ C. 15. fin.

⁵ C. 99.

⁶ C. 101.

⁷ C. 105.

⁸ C. 114.

⁹ C. 99.

¹⁰ C. 101

¹¹ C. 100.

¹² C. 105.

¹³ C. 14. (V. 3).

¹⁴ C. 9. ibid.

¹⁵ C. 29. ibid.

¹⁶ C. 42. ibid.

¹⁷ C. 1. ibid.

¹⁸ C. 9. ibid.

¹⁹ Capita 22. 102. et 103. a verbo *Placuit* incipiunt.

²⁰ C. 101.

²¹ C. 105.

²² C. 113.

²³ C. 114.

²⁴ C. 116.

²⁵ C. 120.

²⁶ C. 3.

²⁷ C. 10.

²⁸ C. 11.

²⁹ C. 15.

³⁰ C. 21. (V. 3).

³¹ C. 16. ibid.

tis,¹ e. In tantum,² et I. q. 1. c. Placuit ut nullus;³ de benedictione ecclesiae Extra De simonia c. Quum sit Romana,⁴ et I. q. 1. c. Statuimus;⁵ de benedictione sepulturae et cadaueris exequisque defunctorum Extra De simonia c. Non satis⁶ et c. Quum in ecclesia,⁷ c. Suam,⁸ c. Audiuimus;⁹ de benedictione religiosi et ejus susceptione Extra De simonia c. Non satis,¹⁰ c. De regularibus,¹¹ c. Dillectus,¹² c. Quoniam,¹³ c. Audiuimus,¹⁴ c. Mandato,¹⁵ et I. q. 2. c. Quam pio,¹⁶ c. Nullus abbas.¹⁷ Septimo non licet vendere electionem seu praesentationem ministrorum ecclesiae; quia id prohibetur Extra De Simonia c. De hoc,¹⁸ c. Ex tuae,¹⁹ et I. q. 6. c. Ego autem,²⁰ c. Sicut.²¹ Octavo non licet vendere creationem sive consecrationem ministrorum. Id nempe cavetur, ubi prohibetur sacramenti ordinis venditio. Nono non licet vendere distributionem beneficiorum vel officiorum ecclesiasticorum. Hoc enim prohibetur Extra De simonia c. Non satis,²² c. Quum in ecclesia,²³ c. Ex diligenti,²⁴ c. Etsi quaestiones,²⁵ c. Mattheus,²⁶ c. Ex insinuatione,²⁷ c. Nobis,²⁸ c. Sicut,²⁹ c. Tua,³⁰ c. In tantum,³¹ c. Consulere,³² c. Sicut pro certo,³³ c. Audiuimus,³⁴ c. Si quis,³⁵ et I. q. 1. c. Presbyter,³⁶ c. Si quis episcopus,³⁷ c. Qui per pecunias,³⁸ c. Eos qui,³⁹ et I. q. 3. c. Audiuimus,⁴⁰ c. Si quis dator,⁴¹ c. Si quis episcopus,⁴² c. Quaesitum,⁴³ c. Si quis objecerit,⁴⁴ c. Sal-

¹ C. 8. (V. 3).⁴ C. 10. *ibid.*⁷ C. 9. *ibid.*¹⁰ C. 8. *ibid.*¹³ C. 40. *ibid.*¹⁶ C. 2. *ibid.*¹⁹ C. 20. *ibid.*²² C. 8. (V. 3).²⁵ C. 18. *ibid.*²⁸ C. 27. *ibid.*³¹ C. 36. *ibid.*³⁴ C. 41. *ibid.*³⁷ C. 8. *ibid.*⁴⁰ C. 1. *ibid.*⁴³ C. 4. *ibid.*² C. 36. *ibid.*⁵ C. 106. *ibid.*⁸ C. 29. *ibid.*¹¹ C. 25. *ibid.*¹⁴ C. 41. *ibid.*¹⁷ C. 3. *ibid.*²⁰ C. 2. *ibid.*²³ C. 9. *ibid.*²⁶ C. 23. *ibid.*²⁹ C. 33. *ibid.*³² C. 38. *ibid.*³⁵ C. 45. *ibid.*³⁸ C. 9. *ibid.*⁴¹ C. 2. *ibid.*⁴⁴ C. 7. *ibid.*³ C. 102. *ibid.*⁶ C. 8. (V. 3). *ibid.*⁹ C. 41. *ibid.*¹² C. 30. *ibid.*¹⁵ C. 46. *ibid.*¹⁸ C. 11. (V. 3). *ibid.*²¹ C. 3. *fin.* *ibid.*²⁴ C. 17. *ibid.*²⁷ C. 26. *ibid.*³⁰ C. 34. *ibid.*³³ C. 39. *ibid.*³⁶ C. 3. *ibid.*³⁹ C. 21. *ibid.*⁴² C. 3. *ibid.*

vator,¹ e. Ex multis,² e. Pervenit,³ c. Altare,⁴ et I. q. 5. per totum, et I. q. 7. c. Si quis,⁵ c. Cavendum,⁶ c. Requiritis.⁷ Decimo non licet vendere licentiam, ut quis suo ordine utatur, quia prohibetur Extra De simonia c. Non satis,⁸ c. Ad nostram.⁹

Constat igitur ex canonicis decretis, non licere usum spiritualis potestatis vendere, ut ex inductione facta probatur. Ultra quam etiam in genere prohibetur venditio ecclesiastici ministerii I. q. 1. c. Cito.¹⁰

14. Non solum autem ex scriptura et sanctorum patrum decretis constat, non licere vendere usum gratiae et potestatis spiritualis, sed ex ratione ipsa naturali. Primo enim fit injuria Deo et ejus liberalitati, quum usus donorum ejus venditur; sicut regia liberalitas infamaretur, si ab eo liberaliter invitatis prandium a ministris venderetur. Ideo Petrus Simoni dixit: „Cor tuum non est rectum coram Deo,¹¹ quod illi injuriam irrogaret, ejus donum non cognoscens, quod emere volebat.

Secundo fit injuria ipsi potestati usui. Nam si potestas ipsa tam sublimis est, ut non possit pecunia comparari (dicente Petro: „Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri¹²), profecto injuria putatur posse pecunia comparari ipsius potestatis usus, quippe qui nobilior sit ipsa potestate, quum sit ejus finis. Potestas enim et habitus propter actus sunt, ut arbor propter fructum.

Tertio talis usus venditor vendit quod non est suum. Ut enim fructus vineae est domini vineae, et non dispensatoris, ita quum spiritualis gratia vel potestas Domini sit et minister tantum sit ejus dispensator, usus ipse Domini erit; ideo ejus gratiae debet servire. Furatur igitur Dei honorem, qui se dominum hujus usus mentitur, eum vendens; sicut emens Dei honorem furatur, quum non

¹ C. 8. *ibid.*⁴ C. 14. *ibid.*⁷ C. 5. *ibid.*¹⁰ C. 16. *ibid.*² C. 9. *ibid.*⁵ C. 2. *ibid.*⁸ C. 8. (V. 3). *ibid.*¹¹ Act. 8. 21. *ibid.*³ C. 13. *ibid.*⁶ C. 3. *ibid.*⁹ C. 21. *ibid.*¹² Act. 8. 20. *ibid.*

eum, sed ejus ministrum, ut dominum doni et ejus usus tractat.

Quarto injuriam facit ecclesiae, quam prodit et vendit, quum praesertim vendit ejus beneficia. De qua re Gregorius VII., in epistola nimirum ad omnes fideles, maxime ad Longobardos, ait: „Nam, sicut scitis, Gotefredus vivente Guidone dicto archiepiscopo Mediolanensi, eandem ecclesiam, quae quondam meritis gloriosae Virginis et Dei genitricis Mariae nec non auctoritate clarissimi doctoris b. Ambrosii inter ceteras Longobardorum ecclesias religione, libertate ac speciali gloria enituit, nunc quasi vilem ancillam praesumpsit emere, sponsam videlicet Christi prostituere. Et a catholica fide tentans eam separare, nisus est simoniacae haeresis scelere maculare. Quod audiens sancta Romana ecclesia mater vestra et totius christianitatis, ut scitis, magistra, congregato e diversis partibus concilio, multorum sacerdotum et diversorum ordinum consensu, fulta beati Petri apostolorum principis auctoritate, Gotefredum, fidei catholicae et legis christianae inimicum, excommunicavit et anathematis jaculo una cum omnibus sibi consentientibus transfixit.“¹

Quinto venditor spiritualis usus alios scandalizat, qui etiam dona Dei vilia reputant. „Quis enim,“ ut Hormisdas pontifex ait, „non vile putat esse, quod venditur?“² tum etiam quia, sicut nihil ita plebem aedificat, sicut eorum salutem et non eorum divitias quaerere (juxta apostolum dicentem: „Non enim quaero quae vestra sunt, sed vos“³), ita nihil adeo scandalizat et a rete et hamo evangelico resiliere animos facit, sicut avaritia, „existimans quaestum esse pietatem,“⁴ cujus practextu quaerit „quae sua sunt,“⁵ et non quae Jesu Christi. Ut recte dixerit Hilarius: „Non est majus vinculum, hominibus placendi,

¹ Registr. epist. I. n. 15. Migne P. L. 148, 297. Jaffé I. edit. n. 3550.

² Migne P. L. 63, 423. Jaffé 2. edit. n. 787.

³ II. Cor. 12, 14

⁴ I. Tim. 6, 5.

⁵ I. Cor. 13, 5.

quam ut nemo sui causa velit iis placere, quibus placeat; quia quod in profectum¹ propriae utilitatis efficitur, non potest non aliquam interdum offensionem ex causis accedentibus excitare, quum quod aliis utile est, alteri saepe fiat incommodum. At vero qui nihil sui causa velit et omnia in profectum alienae utilitatis exerceat, necesse est, ut causam sibi inoffensae placabilitatis acquirat, quia et ex alienis utilitatibus placeat, nec offendat ex propriis.“²

Sexto quia si liceret usum gratiae vel potestatis spiritualis vendere, liceret etiam vendere, quae per ipsum usum conferuntur, et ita licite venderentur sacramenta et gratia ipsa sacramentorum et tituli beneficiorum. Res etiam consecratae, ut calices et chrisma, carius ratione consecrationis vendi possent, contra doctorum omnium sententiam. Quod vero hoc sequatur constat, quia ubicunque licite venditur vel locatur usus alicujus artis, licite etiam carius venditur, quod ipsa arte elaboratum est. Carius enim venditur tabella depicta, quam rudis, et argentum vel aurum ab artifice elaboratum, quam ipsa auri vel argenti informis massa. Carius etiam domus fabricata, quam ipsa materia, ex qua constructa est.

Constat igitur ex jam dictis responsio ad propositam quaestionem, juxta secundum sensum eam intelligendam. Non enim licet temporale commodum accipere pro usu spiritualis potestatis, quasi ut pretium, quod superius satis probavimus.

Solum superest resolvere nonnulla, quae probare prima facie videntur id licere.

Cap. III. Ea quae obijci solent expenduntur.

15. Primo enim in scriptura oblationes quaedam rerum temporalium viris sanctis factae pro usu, ut videtur, doni vel gratiae spiritualis.

¹ Verba iis — profectum desunt in Ms.

² Tract. in psalm. LII n. 15; Migne 9, 335.